

wetenschappelijk onderzoek van Swanborn (1987) ongetwijfeld een beter alternatief. Want, zoals eerder gezegd: zonder theorie geen praktijk. Wel is dit boek van Migchelbrink een uitkomst voor onderzoekers in de sectoren welzijn en (geestelijke) gezondheid die, zeker in deze tijd van meer productie in minder tijd, gebaat zijn bij een dergelijke praktische handleiding. In elk geval zal dit boek van Migchelbrink vanaf heden te vinden zijn tussen de stapel literatuur op mijn werkplek. En mijn vermoeden is dat ik zeker niet de enige ben die het in de nabije toekomst regelmatig zal raadplegen.

Literatuur

Strien, P. van (1986) *Praktijk als wetenschap: methodologie van het sociaal-wetenschappelijk handelen*, Assen: Van Gorcum.

Swanborn, P.G. (1987) *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Meppel: Boom.

Reactie op Van der Werf

Beste Sigrid,

Een recensie van mijn boek in KWALON. Een blad dat door mij en mijn onderzoekscollega's binnen Fontys Hogescholen goed wordt gelezen. Een blad dat voor kwalitatief onderzoek staat, en kwalitatief onderzoek is ook mijn keuze. En dan de vraag om een reactie op de recensie, ik vind het geweldig.

Ik lees de recensie en mijn opgewekte stemming daalt. Je eindigt de recensie met wat ik zie als een aantal geweldige complimenten. Maar je kraakt daaraan voorafgaand ook nogal wat noten. Dat mag, dat moet, dat hoort bij recenseren. Ik krijg het idee dat je mijn boek niet altijd even goed gelezen hebt; dat je een aantal nuances in mijn boek gemist hebt, waardoor een deel van je kritiek naar mijn gevoel geen hout snijdt.

Je staat terecht stil bij mijn *opvatting over praktijkgericht onderzoek*. Dit is 'geen daadwerkelijke theoretische onderbouwing van wat praktijkgericht onderzoek is en vermag'. Je hebt wellicht gelijk als je daarbij alleen koerst op mijn definitie, maar je vermeldt niet dat in datzelfde hoofdstuk nog langs een aantal andere lijnen het concept 'praktijkgericht onderzoek' wordt uitgewerkt. De definitie is maar één lijn, ik werk het uit langs de lijn van onderzoekstypes, soort kennisproducten, betrokken partijen en de bruikbaarheidsis (p17-26). Deze lijnen tezamen geven het concept praktijkgericht onderzoek theoretisch *body*.

Je hebt kritiek op het ontbreken van *bronvermelding*: '... dit is kenmerkend voor deze publicatie'. Opvallend hierbij is dat je de reden hiervoor niet noemt. Op pagina 211 is te lezen dat in dit boek een bewuste keuze gemaakt is om met zo min mogelijk bronweergaven te werken, en dat dit alleen gebeurt als andere auteurs letterlijk aangehaald worden. Ik doe dit (zoals ook wel in andere handboeken gebeurt) in verband met de leesbaarheid van de tekst, en vanuit de ervaring dat de doelgroep van dit boek niet zit te wachten op weergave van de bronnen.

Je vindt dat ik relatief weinig aandacht heb voor ‘het denkwerk aangaande keuzes op het gebied van methoden en technieken en maatregelen ter bevordering van de kwaliteit’. Het maken van keuzes komt in vele hoofdstukken aan de orde, ik doe dat echter niet in de woorden van Swanborn; mijn boek gaat over praktijkgericht onderzoek en is vaak kwalitatief ingekleurd.

Hiermee kom ik aan de laatste en voor mij de meest interessante noot over *actieonderzoek*. Ik ben namelijk een boek aan het schrijven over actieonderzoek, dat komende zomer uitkomt. Ja, ik ga inderdaad uit van drie paradigma’s. Ik niet alleen, zie bijvoorbeeld Lammerink (1993), Lawrence (1999:61-86), Reulink (1986:89-118) en het curriculum voor de master Sociale Interventie (2004). En inderdaad ligt er een scheidslijn tussen enerzijds kwalitatief en kwantitatief onderzoek en anderzijds actieonderzoek. Tegelijkertijd deel ik je opvatting dat actieonderzoek gezien kan worden als kwalitatief onderzoek. Qua structuur en onderzoekswerkwijze zijn er veel overeenkomsten. Toch is er in mijn optiek een scheidslijn tussen actieonderzoek enerzijds en kwantitatief en kwalitatief onderzoek anderzijds. Ik geef dat ook aan in hoofdstuk 3. In essentie zitten de verschillen in doel en functie van het onderzoek, de soort kennis en de rol van de onderzoeker. Die krijgen bij actieonderzoek een heel andere inhoud dan bij de kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksbenadering. Daarover moeten wij het nog maar eens verder hebben. En ik wil je nu al uitnodigen om mijn nieuwe boek daarover te recenseren.

Ferdie Migchelbrink

Literatuur

- Lammerink, M.P. (1993) *Participatief actieonderzoek met rijstboeren. steenbakkers en vissersvolk. Ervaringen uit Latijns Amerika en Nederland*, Den Haag: dr. Grades Hendriks-stichting.
- Lawrence, W.L. (1999) *Social Research Methods. Qualitative and Quantitative approaches*, 4th edition, Boston: Alcon & Bly.
- Reuling, Albert (1986) *Methodologieën. Een inleiding in onderzoeksstrategieën*, Baarn: Nelissen. Universiteit voor Humanistiek & Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventie & (2004) *Curriculum Master Sociale Interventie*, Utrecht: UvH.

Een beginnershandleiding voor onderzoek via internet

Patrick Bemelmans

Niall ó Dochartaig, *The Internet Research Handbook*, London: Sage, 2002, ISBN 0 7619 6439 8, 274 p. £ 19,99.

Het gebruik van internet als onderzoeksbron is een relatief jong verschijnsel en roept klaarblijkelijk op tot het schrijven van handleidingen om hier ten volle gebruik van te kunnen maken. Dit is dan ook overduidelijk de bedoeling geweest van de auteur. In de ondertitel